

Binnenlands bestuur 29 sept. 2012

TIEN GEBODEN VOOR BURGEMEESTERS

[Yolanda de Koster](#) 29 sept. 2012

De afgelopen tien jaar zijn zo'n tachtig burgemeesters gesneuveld. Dat betekent dat de meeste burgemeesters overleven. Hoe doen ze dat, wat zijn de geheimen van het burgemeestersambt? Die vraag intrigeerde hoogleraar bestuurskunde Arno Korsten. Hij ging op zoek naar de ongeschreven ervaringsregels en vroeg tien burgemeesters naar hun 'tien geboden'.

'De functie van burgemeester wordt er niet makkelijker op. Het werk wordt gevoeliger en moeilijker. We zitten in een risicomaatschappij. Bij rampen, rellen, gijzelingen en Facebookfeestjes kijkt iedereen als eerste naar de burgemeester. Ze verschijnen daarbij vaker voor de camera, waarbij ook wordt gekeken naar de *body language* van de burgemeesters. Alles wat je zegt of doet, kan worden uitvergroot. De gemeenteraad heeft een korter lontje; als de raad geen vertrouwen meer in de burgemeester heeft, ben je weg', schetst Korsten de context van het huidige burgemeesterschap. Anders gezegd: 'Met je hele hebben en houwen zit je tegenwoordig in functie'.

Worsteling

Dat vraagt dus wel het een en ander van de eerste burger. Maar wat dan? Een handboek voor burgemeesters is er niet. Wat in de ene gemeente geen probleem is, kan in een andere gemeente leiden tot de val van de burgemeester, aldus Korsten. En dat kan zowel op het persoonlijke vlak liggen (scheiding) als meer functie- of vakinhoudelijk.

'Uit de variëteit in de geboden van de tien burgemeesters, zie je die worsteling', constateert Korsten. Eén ding staat als een paal boven water. 'Burgemeesters moeten zich ervan bewust zijn dat ze 24 uur per dag burgemeester zijn en dat geeft allerlei beperkingen.' Uit de honderd geboden wordt volgens Korsten duidelijk dat burgemeesters op zichzelf zijn aangewezen. 'Ze moeten daarom naar getrouwen zoeken, een ankerpunt hebben. Maar, zoals de Maastrichtse oud-burgemeester Philip Houben in zijn geboden benadrukt, het moet geen coterie worden, geen hofhouding van de burgemeester. Het organiseren van tegenspraak is evenzeer belangrijk.'

Essentieel voor een goed functionerende burgemeester is dat hij moet kunnen switchen van emotie, zoveel is Korsten duidelijk geworden in zijn zoektocht naar het bestuurlijke kompas van burgemeesters. 's Ochtends eet je een gebakje bij een diamanten bruidspaar, later moet je naar een begrafenis, vervolgens naar

een bijeenkomst van de Veiligheidsregio en daarna lastige besluiten nemen in het college waarbij je moet 'ontstroeven' en verzoenen.'

Een lach en een traan, een schouderklop en een reprimande, communiceren en echt luisteren, de knoop doorhakken en een ander (wethouder) de eer gunnen, attent zijn voor een jarige medewerker en op hoog niveau over leggen; de burgemeester moet het allemaal kunnen. En doen. Korsten: 'Als je te lang aarzelt, krijg je daar weer commentaar over.' Burgemeesters moeten ook in balans zijn. 'De scherpe kantjes moeten ervan af, zonder dat ze grijze muizen worden. Schiet niet uit je slof, wees niet te flamboyant, loop niet mee in een carnavalsoptocht', somt Korsten op.

Balanceren

Uit alle geboden heeft Korsten er zelf tien gedestilleerd, ook al heeft hij enige aarzeling om die op basis van de honderd aangeleverde prijs te geven. 'Iedere burgemeester en iedere gemeente heeft immers zijn eigen kenmerken.'

Maar vooruit, de top-tien van Korsten:

- besef dat je 24 uur per dag burgemeester bent (je bent het nooit even niet).
- zorg dat je onafhankelijk en soeverein bent en boven de partijen staat.
- zorg dat je verbindt.
 - handel evenwichtig zowel publiek als privaat.
- zorg dat je kunt wisselen van emoties.
- bouw een krachtige relatie op met een spil binnen het gemeentehuis, zoals de gemeentesecretaris of griffer.
- toon reflectief vermogen.
- probeer om te gaan met het onverwachte (de rampen en rellen).
- weet te balanceren op het koord van zichtbaarheid en onzichtbaarheid (anderen wat gunnen).
- toon situationeel besef.

Is het, alles overziend, eigenlijk nog wel leuk om burgemeester te zijn? Korsten: 'Ze zeggen allemaal van wel. Als burgemeester zit je overal bij, je doet er wel degelijk toe. Het is een levendig beroep.'

Stoppelbaard taboe

Tien (ex-)burgemeesters Dick de Cloe, Hans Haas, Philip Houben, Fons Jacobs, Hub Meijers, Paul Mengde, Bert Middel, Ricardo Oermans, Milo Schoenmaker en Karel van Soest stelden op verzoek van hoogleraar Arno Korsten een lijst met hun tien geboden op.

Een greep:

- Onafhankelijkheid, met integriteit als basis, is het grootste te verdedigen goed van het burgemeestersambt (Houben, onder meer Maastricht).
- Investeer in de raad(sleden) en neem daarbij alle fracties serieus, ook de fracties die zichzelf nauwelijks serieus nemen (Middel, onder meer Smalingerland).
- Lieg nooit, maar zeg ook niet in alle gevallen alles (Meijers, onder meer Beek).
- Gij zult nooit ‘winkelen’ in de portefeuilles van de wethouders (Jacobs, onder meer Helmond).
- Wees oprecht, wat betekent dat je duidelijk bent en nergens omheen draait (Van Soest, onder meer Boxmeer).
- Besturen zonder inhoud is moeilijk, besturen zonder relatieonderhoud onmogelijk (Mengde, onder meer Heumen).
- Ambtsketen en alcohol zijn elkaars natuurlijke vijanden. Koppel ze niet (Houben).
- Bekwaam jezelf in crisismanagement (Offermans, onder meer Meerssen).
- Blijf onder alle omstandigheden jezelf, durf je twijfel te tonen en gun vooral je medebestuurders hun successen (Haas, onder meer Valkenswaard).
- Zorg altijd voor nette kleding, draag geen korte broek en heb geen stoppelbaard (Schoenmaker, Bussum).
- Kies steeds een voldoende onafhankelijke positie en kom los van mogelijke gevolgen van een herbenoemingsprocedure (De Cloe, waarnemend in onder meer Maasdriel).

Het boek 'Tien geboden voor burgemeesters. Over ongeschreven regels van het burgemeesterschap' verschijnt in oktober samen met het boek 'Onder burgemeesters. Finesses van het burgemeesterschap' bij Boom Lemma uitgevers. Het eerste exemplaar van het boek wordt op 10 oktober in Den Haag gepresenteerd